

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ: ДЕЯКІ НЮАНСИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

Депозитні операції - це операції банків із залучення грошових коштів юридичних і фізичних осіб за договором банківського вкладу [1]. За договором банківського вкладу банк приймає грошову суму (вклад), що надійшла від вкладника або для нього, і зобов'язується повернути вкладнику суму вкладу, а також виплатити відсотки на неї або дохід в іншій формі, на умовах і в порядку, встановлених договором.

Віддати банку на депозит під відсотки можна: кошти в готівковій або безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, а також банківські метали, які банк прийняв від вкладника або які надійшли для вкладника на договірних засадах.

Залежно від умов договору банківського вкладу депозити бувають:

- на вимогу - банк зобов'язаний видати вклад або його частину на першу вимогу вкладника [1]. Умова договору банківського вкладу на вимогу про відмову від права на одержання вкладу на першу вимогу є нікчемною;

- термінові - банк зобов'язаний видати вклад і нараховані відсотки по цьому вкладу після закінчення певного сторонами договору терміну [1]. Строкові депозити бувають короткострокові (на термін не більше 12 місяців включно) і довгострокові (на термін понад 12 місяців);

- на інших умовах повернення депозиту [1] - такі вклади (депозити) є умовними. Наприклад, за домовленістю сторін можна передбачити, що банк повертає внесок при настанні певних обставин.

Грошові кошти, внесені на депозит, «працюють» і приносять прибуток у вигляді відсотків за вкладом. Їх банк нараховує на суму вкладу в розмірі, встановленому договором. Якщо ж розмір відсотків договором не встановлений, тоді банк повинен виплачувати відсотки в розмірі облікової ставки НБУ [1].

Відсотки на банківський вклад нараховують від дня, наступного за днем надходження вкладу в банк, до дня, який передуює його поверненню вкладникові або списанню з рахунка вкладника з інших підстав [1].

Виплату відсотків за вкладами (депозитами) проводять в терміни, встановлені в договорі. Якщо ж в договорі банківського вкладу терміни і порядок виплати відсотків не встановлені, то їх виплачують вкладникові на його вимогу по закінченню кожного кварталу окремо від суми вкладу. При цьому не затребувані в цей строк проценти збільшують суму вкладу, на яку нараховуються відсотки. А в разі повернення вкладу виплачуються усі нараховані до цього моменту проценти [1].

За договором банківського вкладу банк відкриває підприємству вкладний (депозитний) рахунок. Гроші на депозитний рахунок підприємство перераховує

зі свого поточного рахунку, а після закінчення терміну дії договору банківського вкладу банк повертає їх назад на поточний рахунок. Тому перше, на чому ми зупинимося, - облік основної суми вкладу в залежності від виду депозиту.

Основна сума депозиту до запитання відноситься до грошових коштів підприємства. Тому, основну суму вкладу за депозитом до запитання враховують на рахунку обліку грошових коштів підприємства (субрахунок 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті») [2].

Правила обліку суми строкового депозиту залежать від терміну його повернення і способу оформлення.

Короткостроковий депозит, оформлений на термін до одного року, враховують на субрахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

Довгострокові депозити по суті є грошовими коштами, використання яких, як очікується, неможливо протягом 12 місяців з дати балансу, і для їх обліку призначений субрахунок 184 «Інші необоротні активи».

Строкові депозити, оформлені ощадним (депозитним) сертифікатом, показують або на субрахунку 352 (якщо сертифікат виданий на термін не більше 12 місяців з дати балансу), або на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» (якщо термін сертифіката - більше 12 місяців з дати балансу).

Витрати / доходи за операціями внесення грошових коштів на депозит / їх повернення з депозиту в бухобліку не виникають, тому що такі операції не змінюють величину активів (зобов'язань) підприємства, а призводять лише до деякої «пересортовування» активів. Відповідно, такі операції не відповідають визначенню витрат / доходів [3,4]

Відсотки за вкладом (депозитом), що підлягають отриманню враховують за дебетом субрахунку 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

При цьому одночасно з визнанням заборгованості банку за відсотками підприємство визнає дохід від їх отримання [4].

При цьому відсотки, нараховані на кошти, розміщені на депозит на вимогу, відображають у складі інших операційних доходів (субрахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності»), а відсотки за строковими депозитами відображають у складі фінансових доходів на субрахунку 733 «Інші доходи від фінансових операцій».

Довгостроковий депозит треба оцінювати за теперішньою вартістю. Однак дисконтувати суму заборгованості не доведеться, якщо по ній нараховується ринковий відсоток (який фактично дорівнює ефективній ставці відсотку).

Облік основної суми інвалютного депозиту, а також сум отриманих відсотків, в принципі, нічим не відрізняється від розглянутих вище правил для гривневих депозитів. Єдине, замість гривневих рахунків обліку грошових коштів у відповідних випадках потрібно використовувати «інвалютні» субрахунки першого і другого порядку.

Наприклад, для обліку депозитів до запитання використовують інвалютний субрахунок 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті», а для обліку

короткострокового депозиту - субрахунок 352 «Інші поточні фінансові інвестиції в іновалюті».

Сам валютний депозит (грошові кошти в іновалюті), а також нараховані, але не отримані відсотки по депозиту є монетарними статтями балансу, а значить, по ним доведеться визначати курсові різниці [5].

Курсові різниці за основною сумою депозиту визначаються на кожну дату балансу в проміжку між розміщенням і поверненням депозиту (якщо депозит не повернуто до дати звітнього Балансу) та на дату повернення депозиту.

За відсотками (нарахованих, але ще не виплачених) курсові різниці розраховують на кожну дату балансу в проміжку між нарахуванням і виплатою відсотків (якщо відсотки не виплачені до дати звітнього Балансу) та на дату виплати відсотків.

Курсові різниці по іновалютним депозитах, що враховуються на «грошових» рахунках (субрахунок 314), є операційними. Їх відображають так:

- позитивні - у складі інших операційних доходів (Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці»);
- негативні - в складі інших операційних витрат (Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці»).

Якщо ж облік депозитів ведеться на рахунках інвестицій (субрахунок 143 або 352) або на субрахунку 184, то курсові різниці є неопераційними. Їх обліковують так:

- позитивні - у складі інших доходів (Кт 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці»);
- негативні - в складі інших витрат (Дт 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць») [6].

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. №435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999р. № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31.12.1999р. № 318 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 "Вплив змін валютних курсів" від 10.08.2000р. № 193 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
6. Свириденко А. Учет депозитных операций: кратко о самом главном. *Бухгалтерська неділя*. 2018. № 52-53